Om utvidgning

af

Kroppsöfningarna

En skolreform

Föredrag hållet vid Allmänna Skolläraremötet i Norrköping augusti 1898

Militäröfningarna vid Läroverken

(efterskrift)

af

J. W. ÅKERMARK,

förf. till "Ut till lek"

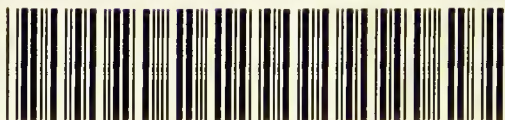

TOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 60 öre.

AKERMARK

OM

UTVIDGNING AF KROPPSÖFNINGARNA

EN SKOLREFORM

FÖREDRAG HÅLLET VID ALLM. SKOLLÄRAREMÖTET
I NORRKÖPING AUGUSTI 1898

MILITÄRÖFNINGARNA VID LÄROVERKEN

(EFTERSKRIFT)

AF

J. W. ÅKERMARK,
förf. till "Ut till lek"

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1899.

OM

UTVIDGNING AF KROPPSÖFNINGARNA

Harmonisk utveckling är uppfostrans hufvudändamål.

Det kan med fog påstås, att de pedagogiska idéerna här hemma för närvarande genomgå en jäsningsprocess, hvars resultat ej torde vara lätt att på förhand bestämma. Aldrig har man väl heller så allmänt och med så stort intresse, som nu visar sig, diskuterat uppfostringsfrågan. Det är ej längre blott pedagogerna ex professo, som sysselsätta sig med lösningen af den svåra uppgiften att finna ett uppfostringssystem, som motsvarar tidens kraf; enhvar har, snart sagdt, sitt förslag att göra.

Om ock detta på sätt och vis är ett glädjande tidstecken, såsom bevis för att skolfrågan blifvit en verklig vitalfråga för nationen, kan å andra sidan ej förnekas, att denna massa af förslag och motförslag vållar en embarras de richesse, som gör det svårt att fasthålla hufvudsynpunkterna, de ledande principer, som ovillkorligen böra iakttagas, när det gäller förändringar och förbättringar af något så betydelsefullt, som uppfostran är. Faran ligger då nära, att man drunknar i detaljer och stirrar sig blind på småsaker, under det hufvudsakerna lämnas ur sikte.

I själfva verket skall man dock vid en noggrannare undersökning finna, att i denna grumliga

flod af vidt olika förslag till skolreformer rör sig en lugn och klar underström af sunda tankar och sträfvanden, hvilka långsamt men säkert arbeta sig upp till ytan.

Målet för dessa sträfvanden är att befria uppfostran från allt dödt och artificielt påhäng och göra den naturlig och praktisk d. v. s. förnuftig och ändamålsenlig.

Det allmännaste och på samma gång det högsta, som dessa sträfvanden kunna sägas omfatta, är deras fordran på harmoni i uppfostran, nämligen den harmoni, som verkliggöres genom en lika omsorgsfull utveckling af själen som af kroppen: detta bör vara själfva fundamentalprincipen i en rationell uppfostringsmetod. Hur blifva ej vid sidan af denna stora grundläggande princip allt annat, som rör uppfostran, af sekundär betydelse eller rättare sagdt, de flesta andra pedagogiska frågor uppfattas först riktigt klart och få sin rätta lösning, när de ses i ljuset af denna princips sanning: *det är ej blott ett visst anlag hos människan, det är ej blott själen, ej heller blott kroppen, det är en människa, som skall uppfostras.* Och likväl gifves det väl knappt en sanning, hvilken man så saklöst ansett sig kunna förbise. Långsamt har denna princip arbetat sig upp i det moderna medvetandet. Medeltiden, fientligt stämd mot det antika lifvets kulturriktning, lämnade detta antika uppfostringsideal, mens sana in corpore sano, åt dess värde eller rent af fördömde det. Med renässansen och den nya tiden lefde det åter upp med förnyad kraft och rikare innehåll. Men först från och med förra seklets slut kunna dess ställning och framtid anses betryggade genom de s. k. filantropernas sträfvanden, vid hvilka äro bundna sådana namn som Rousseau, Pestalozzi, Gutsmuth, Fröbel.

Hvad greker och romare menat med sina gymnasier, det börja vi således först nu efter

2,000 år att mera allmänt ana, och vi, högt civiliserade nationer, måste ödmjukt böja oss för den vishet, som de gamle visste att tillämpa i uppfostran.

Nu tillhör lyckligtvis detta uppfostringsideal ej längre blott fantasiens och de fromma önskningarnas rike. Den svenska skolan har redan i princip erkänt sin skyldighet att äfven rationellt utveckla kroppen, därmed att hon infört obligatorisk gymnastik i schemat. Pedagogikens målsmän hafva med eller mot sin vilja måst böja sig för nödvändigheten af att i skolan ge plats äfven åt en begynnande systematisk fysisk uppfostran; men ännu återstår mycket att göra, innan målet är uppnådt; knappast mer än första steget är taget.

Jag vågar påstå, att hos största delen af vårt folk råder en likgiltighet, ett försummande af kroppens vård, som väl har sin grund i okunnigheten om den omätliga betydelse, som en fullt tillfredsställande kroppsutbildning har för så väl den enskilde som för nationen i dess helhet. Man tyckes mena, att barnuppfostran blott bör bestå i själens utbildning och i meddelandet af teoretiska färdigheter. Denna åsikt är djupt rotad både hos föräldrar och lärare.

Sorgligt nog måste det sägas, att man i många svenska hem har föga begrepp om hvad barnens kroppsliga vård kräfver. Och detsamma kan i det stora hela sägas om skolan. Den teoretiska ensidigheten i skoluppfostran har ännu sina högljudda och fanatiska försvarare. Ännu ses de s. k. öfningarna vid skolan af mången pedagog med sneda blickar, och i hvarje fall sättas ej kroppsöfningarna öfver exempelvis andra slag af öfningar, såsom sång och teckning, de betraktas ofta som ett tämligen onödigt bihang, som man på sin höjd bör tolerera.

Förslagen till skolreformer äro ensidigt teoretiska.

Dagligen framkomma hos oss förslag till reform af uppfostringsväsendet, men dessa förslag röra nästan uteslutande den teoretiska undervisningen, och hvad med denna står i sammanhang, såsom timfördelning, metodik, förhållandet mellan ferier och arbetsterminer m. m.; men det kan, synes det, med skäl frågas, om dessa viktiga saker kunna utredas, innan själfva hufvudfrågan är väckt och utredd: *Huru bereda åt ungdomens fysiska uppfostran en ställning, fullt jämbördig med dess andliga?* Fasthölles bestämdt den grundläggande, pedagogiska principen af harmoni i själs- och kroppsuppfostran, skulle denna princip underlätta det teoretiska reformarbetet inom skolan, i det att de teoretiska reformkrafven därigenom skulle reduceras till deras rätta värden och det oväsentliga siktas och sållas bort från det väsentliga, på det att plats måtte beredas åt en förbättrad fysisk undervisning.

Nu offrar man endast en bråkdel af skoltiden åt de fysiska öfningarna: det är blott en smula från lässchemats rika bord! Om en verklig kroppsutbildning kan det ej vara tal. Under dylika förhållanden kan med skäl sägas, att vårt skolväsen hvilar på en osund botten, att det är uppbyggdt på en vacklande grund. Det, som skall gifva grunden fasthet och styrka, är en utvidgad fysisk skoluppfostran. Denna frågas lösning är viktigare än både striden om bottenskola, samskola och latinstudium.

Motståndarna till en utvidgad fysisk skoluppfostran.

Dem, som ifra för en dylik utvidgning såsom en skolans plikt, svarar man antingen med en förkastelsedom öfver allt hvad öfningar heter, enkan-

nerligen kroppsöfningar såsom något, hvarmed skolan egentligen ej borde befatta sig, eller ock säger man, att saken visserligen är behjärtansvärd, men att skolan har allvarligare uppgifter att lösa; hon har ej mera tid att anslå åt kroppsöfningarna; och slutligen hör man ett tredje svar, som nog tolkar den stora allmänna meningen: det är tillräckligt väl sörjdt för detta slag af undervisning.

Förkämparna för en uteslutande teoretisk skolundervisning äro i våra dagar lyckligtvis fåtaligt representerade. Lefnadsförhållandena hafva ändrat sig därhän, att det vore rent af ett brott att borttaga eller förminska kroppsöfningarna i skolan. Hela det moderna lifvet syftar till ensidig andlig verksamhet, till ansträngning af hjärna och nerver. Den civiliserade delen af människosläktet har i genomsnitt utan tvifvel nått höjdpunkten af fysisk evolution. I själfva verket hotar redan en fysisk degeneration. Af kroppsorganen utvecklas fortfarande endast hjärnan; alla andra organ visa en tendens att försvagas och urarta helt enkelt af brist på öfning. Mångfalden af geniala uppfinningar rent af tvinga till fysiskt urartande; alla dessa maskiner och redskap — för att nu nämna endast de moderna fortskaffningsmedlen — som ersätta kroppens verksamhet, försvaga muskulaturen och den fysiska energien öfverhufvud. Det i yttre afseende trygga, fredliga tillstånd, det moderna samhället erbjuder, bidrager äfven därtill. Framför allt gäller detta ofvan sagda om städerna. Men stadskulturen har så att säga satt prägeln på vår tid, och den är i ständig tillväxt. Det är framför allt i staden, man konstaterar blodfattigdom, allmän kroppssvaghet, ringa muskelutveckling, nervösa åkommor m. m. d, hvilket allt man gärna må förneka vara verkliga sjukdomar, men hvilket utgör säkra tecken till en början fysisk degeneration. Men vore denna fysiska försämring det nöd-

vändiga priset för en hög andlig evolution, då kunde med skäl frågas, om vi borde betala ett så dyrt pris, om vi ej vore inne på en oriktig väg, ty då saknar vår stolta moderna kulturbyggnad själfva grunden, det sunda fysiska underlaget, och den måste vackla och störta samman.

Lyckligtvis behöfva vi ej göra detta fruktansvärda offer af fysisk hälsa under vår sträfvan efter hög andlig fullkomning. Det gifves korrektiv: en konsekvent, positiv hygien, bestående af lämplig föda, frisk luft, bad och kraftiga kroppsöfningar. Härdande kroppsöfningar, som i gångna kulturepoker ansågos som självklara för alla, som ville bestå i den kamp, som då rasade företrädesvis på det fysiska gebitet, måste nu, modifierade, upptagas i modernt syfte för att i första rummet väcka och underhålla en tillräcklig lifsenergi i vårt forcerade andliga arbete. Men med denna hygien bör början göras i skolan, och detta redan därför, att skolan i våra dagar lägger beslag på så stor del af ungdomens tid under arbetsterminerna, och äfven därför, att hon ensam är i stånd att verkligen systematisera kroppsöfningarna, att för de olika åldrarna rationelt afpassa dessa, hvilka nu, gymnastiken undantagen, frodas vildt utom skolan och utan urskillning bedrifvas af de unge ofta till större skada än gagn, såsom fallet är med den s. k. sporten och mästerskapstäflingarna. Hemmet kan ej taga denna angelägenhet om hand; det saknar alla förutsättningar därför. Det kan endast sörja för att vissa hygieniska kraf tillgodoses, såsom frisk luft i rummen, bad med mera dylikt.

En annan grupp af motståndare till kroppsöfningarnas höjande vid skolan mena, att saken nog är behjärtansvärd, men att skolan ej har någon tid att afstå för detta ändamål.

Den som anser saken behjärtansvärd, skall ock helt säkert med god vilja kunna finna tid.

Eller läsas då ej vid skolan ämnen, som äro af mindre vikt? Eller kan det ej åtminstone sägas, att kurserna i vissa ämnen äro onödigt omfångsrika? Utan fara för att den i våra dagar så mycket omtalade kulturnivån skulle sänkas torde helt säkert förminskning kunna göras såväl i ämnenas antal som i kursernas längd; åtminstone gäller detta helt säkert de allmänna läroverken.

För öfrigt, när det rör kroppens hälsa, är den, som oklokt hushållar med tiden, lik den girige, som ej unnar sig föda och hellre dör än förminskar sin rikedom.

Slutligen hör man från ett tredje håll: skolan bör tillgodose kroppsöfningarna, och för detta har hon redan sörjt tillräckligt genom den svenska gymnastiken.

Den svenska gymnastiken är ej folkets egendom.

Jag tror, att de flesta, som så argumentera, ej hafva gjort riktigt klart för sig hvarken den svenska gymnastikens karakter eller hur stor spridning den har i vårt land. Den stora allmänheten dömer efter våra gymnastikfester och tidningsartiklar. När man hör på allas läppar talet om vår förträffliga gymnastik, skulle man tro, att hela vårt folk uppfostrades i denna fysiska öfningsskola, att gymnastiken vore högt älskad och bedrefves af gammal och ung. Jag fruktar, att detta ordande om den lingska gymnastiken såsom en svenska folkets tillhörighet ej är annat än ett vackert talesätt, som är ett uttryck för en förklarlig nationalstolthet, men som knappast har berättigad grund i faktiska förhållanden. Åtskilliga, som äro bättre underrättade, ha dock stannat i en viss självbelåtenhet, en ståndpunkt, som för några decennier sedan kanske kunde hafva skäl för sig, men som nu knappast kan anses försvarlig, sedan förändrade

förhållanden inträdt, som kräfva utvidgningar och förbättringar äfven i den fysiska undervisningen.

Låt oss då se till, hvilken roll gymnastiken spelar vid våra skolor! Bäst tillgodosedda äro våra allmänna läroverk. Där gymnasticeras tre timmar i veckan, hvilket bör kunna vara nog af gymnastik. Men såsom gymnastiken nu är ordnad vid flera läroverk, förtagas till god del gymnastikens gynnsamma verkningar. Önskligt vore sålunda, att det gymnasticerades sex halftimmar i stället för tre heltimmar, hvarigenom gymnastiken blefve daglig; vidare att den förlades så mycket som möjligt till undervisningstimmarna och ej till loftimmarna, allra minst till frukostrasterna. Slutligen borde afdelningarna vara mindre, så att instruktören verkligen kunde öfvervaka, att hvarje elev toge ut rörelsen kraftigt och korrekt, ty däri ligger till stor del gymnastikens betydelse. Nu är detta ofta omöjligt för läraren. Jag vet mer än väl, hvilka hinder elevantalet vid våra stora läroverk lägger i vägen för hvarje reform af gymnastikundervisningen, och att dessa önskningar länge komma att höra till de s. k. fromma önskningarna; men det torde dock böra sägas.

Jämförd med de allmänna läroverken, kan folkskolan sägas vara vanlottad, hvad gymnastikundervisningen beträffar.

I städerna gymnasticeras i bästa fall sex kvart i veckan ofta i trånga, dammfyllda lokaler med torftig, bristfällig utrustning. Gymnastiken ledes i regeln af lärarna, hvilka väl i allmänhet ej äga annan gymnastisk utbildning än den, de kunnat förvärfva under den korta seminarietiden.

På landet åter ligger gymnastiken i allmänhet nere. Normalplanen föreskrifver gymnastik tre gånger i veckan utan att angifva tidslängden. Många lärare reducera den då till ett minimum, andra låta den helt och hållet hvila, enär de anse

gymnastiska öfningar i den kvafva öfverfyllda skolsalen af ringa eller intet gagn.

Vi finna således, att en stor del af vårt folks skolungdom saknar gymnastisk öfning, och att, när denna bedrifves, mycket återstår att önska, hvad beträffar lämplig och tillräcklig tid, sunda rymliga lokaler, lagom stora gymnastikafdelningar och, hvad folkskolan beträffar, bättre utbildade gymnastikinstruktörer.

Den styfmoderliga ställning, kroppsöfningarna intaga i vårt uppfostringsväsen, är bestämmande för det intresse och det nit, ungdomen ägnar den fysiska öfningen.

Man kan knappast säga, att gossen och flickan i allmänhet med kärlek omfatta gymnastiken. Tvärtom, de finna den ofta tråkig, de söka dispens från den af de obetydligaste anledningar. Här hjälper icke alltid instruktörens egenskaper, ehuruväl jag medger, att en god instruktör förmår att meddela sina elever gymnastiskt intresse. Men vore han än idealet af ledare, gäckas dock hans arbete af ofvannämnda missförhållanden; och dessutom, hvad kan han vänta för resultat af högst tre timmars kroppsöfning, då ungdomen är uttröttad af så många timmars stillasittande och andligt arbete? Redan disproportionen mellan andlig och fysisk undervisning måste ingifva ungdomen den föreställningen, att kroppsöfningarna intaga en underordnad plats vid skolan, att de äro ett nödvändigt ondt; lägg härtill, att ämneslärarna ofta visa absolut likgiltighet för deras elevers fysiska utveckling och gymnastiska färdigheter, att föräldrar och målsmän föga fråga efter betyget i gymnastik, blott öfriga betyg äro goda, ja, att dessa af efterlåtenhet eller okunnighet allt för ofta åt sina barn utfärda sjukbetyg, hvilka berättiga dem att vara frånvarande från gymnastiklektionen, då är ungdomens håglöshet lätt att förklara. Och för att slutligen framdraga det sista och viktigaste

skälet till ungdomens ringa gymnastiska duglighet och intresse: gymnastiken stödjes ej af friluftsleken; den står isolerad från denna. Men därom mera längre fram!

Skolans betydelse för höjandet af den fysiska folkkraften.

Vi lära ej för skolan, utan för lifvet. Om detta gäller den andliga undervisningen, så bör det äfven gälla den fysiska. Skolan vill lyfta nationen i andligt hänseende, lägga grunden till folkbildning; hon bör då ock lyfta nationen i fysiskt afseende genom att göra kroppsöfningarna till en folksed.

De vanor och tänkesätt, en människa tillägnat sig i ungdomen, bibehålla sig segt genom hela lifvet. Den bristfälliga fysiska uppfostran, som vår ungdom åtnjuter, verkar, att han såsom vuxen är håglös för kroppsöfningar. Under det att han bibehåller och utveeklar de andliga färdigheter, han förvärfvat, vårdslösar och vansköter han sin kropp. De flesta sluta alldeles upp med fysisk träning, i och med att de sluta skolan och gå ut i lifvet, som det heter: de reagera mot rörelsebehofvet genom en eller annan timmes promenad. Och likväl är just denna tid mellan 15 och 20 år den kanske allra viktigaste i kroppens utveckling, då kraftig rörelse är mest af nöden. Det minsta antalet ingår som frivillige i gymnastikföreningar; jämförelsevis ett fåtal ägnar sig åt sport och atletik, öfningar, hvilkas värde i det skick, de i allmänhet bedrifvas, torde vara omtvistadt. Antalet frivilliga gymnaster i vårt land torde efter hvad jag hört uppgå till blott 1,500 à 2,000. Det är beteeknande, att i vissa föreningar medaljer utdelas vid arbetsårets slut, antagligen för att hålla intresset uppe. Större ifver visar sig endast vid tiden närmast före en gymnastiktäflan, då likväl blott eliten af

klubbarna täfla. Betänka vi nu, att dessa klubbar äro de enda institutioner utom skolan, där verklig rationell kroppsöfning bedrifves i vårt land, då kan med fog sägas, att kroppsöfningarna ej trängt ner till folkets breda lager. Men det är väl för detta ändamål, som de bedrifvas i skolan. Där skola de omhuldas och vårdas, så att alla, hvad stånd, ålder, yrke eller kön de må tillhöra, sedan de lämnat skolan, bedrifva dem för att hålla kropp och själ i harmonisk jämvikt.

Det måste således med grämelse erkännas, att Lings skapelse, den svenska gymnastiken, ej tillhör hela svenska nationen, att den ej är en demokratisk kroppsöfning, att den ej blifvit, hvad som utan tvifvel föresväfvade den store fosterlandsvännen, en faktor mäktigt bidragande till höjandet af hela nationens fysiska kraft.

Att den kan och skall bidraga härtill, det är mitt hopp och min lifliga öfvertygelse. Men ännu så länge har den blott tangerat nationen, den är en exklusiv inrättning. Detta är den mindre genom vissa i densamma inneboende egenskaper än fastmer genom makten af de missförhållanden, jag ofvan i korthet påpekat.

Den fysiska skoluppfostran måste jämnställas med den teoretiska.

Det är således i skolan häfstången bör inpassas, som skall lyfta vårt folk ur den likgiltighet, hvarmed det betraktar den fysiska öfningen. Det är att börja rätt. Vilja vi bevara det fysiska arf af kroppslig hälsa, som vi ärft af våra fäder, och för hvilket vi varit berömda, *måste den fysiska uppfostran jämnställas med den teoretiska; detta bör vara den moderna svenska skolans första och förnämsta uppgift!* Vi må ej lyssna till dem, som säga, att vi äro en så naturligt kraftig nation, att detta vore en öfver-

flödsgärning. En kropp, om än af naturen aldrig så stark, nötes ut och förbrukas, om ej ny kraft tillföres honom. Det måste åter och åter upprepas, att det ej är nu som i farfars tid. Man behöfver ej vara synnerligen skarpsinnig för att inse, att endast några decennier skapat både i stad och på land helt nya lefnadsförhållanden, som fordra kraftiga, omfattande åtgärder, för att nationen må hållas vid full hälsa och kraft.

Gymnastiken måste göras allmän och mer effektiv.

Närmast framställer sig då den frågan: Hvaruti skulle en utvidgning af kroppsöfningarna vid skolan bestå? För det första i en väl ordnad gymnastik. När vi nu åtnjuta den fördelen att redan äga en skolgymnastik, som visat sig som en god fysiskt utbildande öfning, så låt oss verkligen gifva denna åt hela vår ungdom och, där den finnes, förbättra den! I våra tider höras mångenstädes yrkanden på att ersätta denna med sport, lekar, idrott, med ett ord med friluftsöfningar, en s. k. naturlig fysisk uppfostran. Jag ser häri uttryck dels af okunnighet, dels af missmod öfver att gymnastiken ej bragt det resultat, man väntat, dels äfven af en naturlig och berättigad reaktion mot det ensidiga bedrifvandet af kroppsöfningar inom hus. Men att på dylika grunder aflysa gymnastiken, såsom en del fysiologer och såsom här i Sverige vissa hjulryttare och sportsmän vilja, vore i sanning att kasta ut barnet med badvattnet. Gymnastiken är i våra kulturförhållanden ett nödvändigt moment i den fysiska uppfostran. Den utgör i denna den korrigerande faktorn. Dess stränga måttfullhet bevarar för ensidigheter; den utbildar muskulaturen harmoniskt och lär eleven att fullständigt behärska kroppen. Utan den skulle hela den fysiska uppfostran lätt kunna försummas

eller vårdslösas. Vi må ock komma ihåg, att vårt lands klimat är sådant, att de rationellt bedrifna kroppsöfningarna måste tidtals förläggas till slutna rum. Låt oss således omhulda vår svenska gymnastik; låt oss begagna oss af hvad vi redan hafva. Gif folkskolan, i hvilken det för närvarande är illa sörjdt för gymnastiken, tid och plats för denna, låt en verkligt grundlig kurs i gymnastik ingå som ett särskildt ämne i lärareexamen. Utan tvifvel skulle det ock verka i hög grad väckande, om den fysiska utbildningens högskola i vårt land, Gymnastiska Centralinstitutet, ville följa universitetens exempel och vidga sin verksamhet för att väcka gymnastiskt intresse bland lärarna.

Gymnastiken måste kompletteras med pedagogisk friluftslek.

Men, mina damer och herrar, om det sålunda är vår plikt att väl förvalta det goda, som vi ärft i vår svenska gymnastik, få vi därför icke försumma att öka detta goda genom nya eröfringar. När jag valde till ämne utvidgningen af kroppsöfningarna vid skolan, syftade jag i främsta rummet att få bragt under diskussion frågan om införandet af en i vårt land jämförelsevis ny kroppsöfning, pedagogisk friluftslek. Ingen rörelse i den europeiska pedagogiska världen kan för närvarande i styrka mäta sig med den, som har satt som sitt mål höjandet af den fysiska undervisningen i skolan; och statsmän, läkare och skolmän tyckas alla vara ense därom, att det är kroppsöfningar under bar himmel, friluftslekarna, som här skola fylla en uppgift. Så mäktig är denna kulturvåg, af hvilken samtiden uppröres, att vår tid bör kunna betecknas som den fysiska uppfostrans renässansepok. Aldrig har det antika idealet, nödvändigheten af att kropp och själ uppfostras till harmoni, framträdt i sådan

klarhet för den stora massan af den nya tidens människor.

Ändtligen börjar denna våg att nå äfven oss i Norden. Vi skola snart oemotståndligt gripas af den vi också; ty denna rörelse är ej konstlad, den reagerar mot ett djupt behof. Den började i England, det land, där industrialismens och storstädernas faror först framträdde i allt sitt hot. Därifrån gick den öfver till kontinenten, ryckande med sig den ena staten efter den andra. Senast har den eröfrat Danmark. Sverige och Norge dröja ännu. Men om ej alla tecken bedraga, äro äfven vi mogna för att sluta oss till denna rörelse. Instinktmässigt känner redan det svenska folket nödvändigheten däraf: sport och idrott vinna allt större mark. Hvad som här försiggår på den fysiska uppfostrans gebit, är ej annat än en naturlig konsekvens af det reformarbete inom skolväsendet, hvartill de s. k. filantroperna i förra seklet gåfvo fältropet: Tillbaka till naturen! Hvad vi kräfva för den fysiska uppfostran är detsamma, som lyckligtvis år från år allt kraftigare och klarare tillämpas inom den teoretiska uppfostran: mera naturlighet, mindre förkonstling.

Den svenska friluftslekens vänner vilja ej inkräkta på gymnastiken. De vilja ej förminska eller upplösa kroppsöfningarna, de vilja utvidga och höja dem. De vilja inarbeta friluftsleken såsom en skolinstitution vid sidan af dess äldre broder gymnastiken. Men de fordra för friluftsleken en ställning, fullt jämbördig med gymnastikens. Gymnastik och lek äro strängt förbundna med hvarandra, de äro hvarandras komplement. *Hvarje gymnastiksal bör kompletteras med ett lekfält. Ingen skola borde få vara verksam utan att hafva tillgång till lekplats.* Jag vill nu angifva de hufvudskäl, som tala för friluftsleken såsom en pedagogisk institution, och jag hoppas därunder komma i tillfälle att något belysa gymnastikens och lekens ställning till hvarandra.

Allmänna pedagogiska skäl för friluftsleken.

Först må de allmänt pedagogiska skälen något omhandlas.

Kan något sägas vara betecknande för den nutida skolan, så är det väl massundervisningen, både den teoretiska och fysiska. Hvarje verklig pedagog vet mycket väl, att han i denna har en svår fiende. Det goda, som den dock för med sig, måste jag här lämna åt dess värde. Bland nackdelarna ber jag blott att få nämna en: passiviteten hos lärjungarna. Man är väl dock tämligen ense om att den undervisning och uppfostran äro de bästa, som locka barnen till aktivitet eller själfverksamhet; men de stora massorna och de långa kurserna tillåta ej detta. Det är läraren, som nästan ensam är aktiv. Individen, personligheten hos barnet, kan ej som sig bör tillgodoses; alla jämnstrykas och behandlas summariskt med snart sagdt militärisk disciplin. Individualisering förbjuder sig nästan af sig själf under dylika förhållanden. Skolan blir lätt en läxläsningsanstalt, ej en uppfostrande inrättning.

Låt oss nu kasta en blick på den fysiska undervisningen, låt oss träda in i gymnastiksalen! Där möta oss samma massor, sammanförda klassvis utan hänsyn till skillnaden i temperament och fysisk individualitet. Under ljudlös tystnad och sträng disciplin fullgöras de fristående rörelserna, hvilka utföras på befallning och efter lärarens exempel. Äfven redskapsrörelserna fullgöras på ett för alla lika sätt, på befallning och efterapande. Gymnastik är ett undervisningsfack, en rörelseskola, uppbyggd metodiskt, gående från lättare till svårare rörelser. Tillfälle gifves ej under denna för individen och personligheten att såsom sådana göra sig gällande; det egna initiativet, själfverksamheten äro i det stora hela uteslutna.

Detta talar kraftigt för friluftsleken såsom gymnastikens naturliga komplement. Ty det behöfves kroppsöfningar i den fysiska uppfostran, som gifva de unga tillfälle att fritt använda kroppskrafterna, att i kombinerade rörelser självständigt och utan kommando tillgodogöra sig den elementära muskel- och nervgymnastik, som kommit dem till godo, att utan kommando självverksamt tillämpa den gymnastiska färdigheten; det behöfver med ett ord öfningar, som gifva tillfälle till fysisk individualisering. Frilufsleken tillåter denna. Men denna egenskap hos friluftsleken sammanhänger på det allra närmaste med dess psykiska egenskaper. På lekfältet handlar barnet fritt efter egna viljeimpulser, på eget initiativ; det uppfostrar sig äfven andligt. Det handlar så och så, ej därför att läraren med sin auktoritet bjuder detta, utan emedan det själf inser, att det bör handla så. Under leken stärker det sin karakter; det undertrycker sin egenvilja; dess pliktbegrepp utvecklas, så att det fritt underordnar sig lag, heder och rättvisa.

Under leken utvecklas således personligheten, under det att denna dock samtidigt af egen drift och på grund af erfarenhet underordnar sig det hela. De lekande själfva göra den iakttagelsen, att de bäst vinna sitt syfte genom samarbete och genom att undertrycka sin egenvilja och sina nycker

Gymnastiken lär oss sammanhållning och lydnad för andras vilja, men utvecklar ej nämnvärdt personen; idrotten utvecklar och höjer blott personlighetskänslan; men leken förenar i sig det goda hos både gymnastik och idrott. I den uppfostras personligheten genom själftukt och under sammanhållning och samarbete med andra. Leken gifver en lyckad bild af lifvet i ett fritt men lagbundet samhälle; den är en förskola till lifvet.

Leken kräfver i långt högre grad än gymnastiken, rådighet, snabb uppfattning, djärfhet och

mod. Mången tror, att lek är något omanligt och kraftlöst, som ej skulle passa svensk ungdom. Det finns naturligtvis barnlekar för småskolan; men det finns äfven stridslekar och täflingslekar, som sätta äfven de vuxne på hårdt prof. I hvarje kraftig lek ligger fara, och betydelsen af farans moment får ej underskattas, särskildt i en tid då en alltför ängslig och klemande vård om ungdomens hälsa, ett alltför ifrigt reglementerande hota att göra honom dådlös och förvekligad. Faran uppfostrar oss till modiga och beslutsamma människor. Genom kamp och strid växa människans kraft och företagsamhet. Lekarna dana djärfva, manliga karakterer.

Det synes, som om lekarnas stora betydelse såsom ett medel till fysisk, intellektuell och moralisk själfuppfostran vore nog att tillförsäkra dem en stadigvarande plats vid skolan. Det är ett slöseri att ej begagna detta utomordentliga pedagogiska hjälpmedel.

Denna lekens egenskap att tvinga barnet till själfverksamhet och därmed äfven till blottandet af dess karakter talar äfven för lekens stora pedagogiska användbarhet, såsom ett medel för läraren att träda barnen närmare, lära känna dem och vinna deras förtroende och kärlek. Hvad det gemensamma arbetet i skolsalen endast i ringa grad kan åstadkomma, nämligen samförstånd och närmande mellan lärare och elever, det skall naturligt och otvunget komma till sin rätt, om läraren gjorde sig hemmastadd bland de lekande skarorna på fältet. Om såsom högsta mål för all uppfostran måste ställas karakterens utdaning, så är det ock nödvändigt, att läraren för att kunna arbeta på detta, verkligen lär känna sina elever, lär känna dem på annat sätt än »från katedern».

I klassrummet måste orden och fraserna vara den enda förmedlande bryggan mellan lärare och

lärjungar. Vår tids »massundervisning» för med nödvändighet med sig ett onaturligt, stelt tvång, den s. k. disciplinen, och ett i viss mån ytligt, summariskt behandlingssätt af eleverna. I klassrummet påtvingas lärjungen magisterns uppfattning; den senare docerar, och eleverna måste lyssna, upptaga och äfven återgifva hans tankar. Hvad de säga, är oftast ej deras eget, utan blott ett mekaniskt eftersägande, ett eko af lärarens röst. Deras egentliga naturell ligger doldt som snigeln i snäckan. Är ens den lydnad, den uppmärksamhet, de visa, grundad på vördnad och tillgifvenhet eller på fruktan och beräkning? Läraren vet det ej! Denna samling unga själar med rika skiftande möjligheter är i de flesta fall en förseglad hemlighet för uppfostraren, om — — ja, om han ej söker närma sig dem utom skolsalen. Men hur skall detta naturligast ske? Jag tvekar ej att svara genom att dela de ungas glädje, som man delar deras arbete. Ej så att man någon gång liksom nedlåtande blandar sig i deras samtal och åtgöranden utom skolan — då förvandlas de genast till samma otillgängliga, korrekta sfinxer som i klassrummet — auktoriteten trycker dem — utan genom att, om möjligt dagligen, umgås med dem under fristunderna. Men platsen för detta samlif, det är lekfältet, det är skridskobanan, kälkbacken; det är botaniseringsturer, utmarscher och vandringar i skog och mark i den härliga naturen. Där skall läraren verkligen lära känna det material, i hvars utbildning han är satt till en medarbetare; där, hvarest det enkla friska lifvet lossar på disciplinens och skenauktoritetens bojor, utan att friheten urartar till själfsvåld, och i ersättning gifver läraren elevernas kärlek, tillit och vördnad. Det är sant, att detta är ett plus i arbetet, en öfverloppsgärning, men belöningen är så riklig, så uppfriskande, att hvarje verklig uppfostrare skall med glädje under-

kasta sig denna möda. Och han skall snart finna, att hans egen kraft skall därigenom förnyas, fördubblas, att hans arbete därigenom skall blifva den fries och ej slafvens, att han så bäst skall skyddas för den ensidighet och det pedanteri i bedömandet och behandlingen af lärjungarna, hvaråt han så lätt hemfaller på grund af obekantskap med dessas lynnen, vanor och karakterer. Med ett ord: lekfältet, idrottsplatsen, den fria naturen böra vara omtyckta, omhuldade och besökta gemensamt af lärare och lärjungar; de böra blifva ett behof ej mindre för lärare än för elever.

Och härmed har jag antydt den kanske viktigaste sidan af leken såsom uppfostringsmedel: den bidrager att grundlägga mellan lärare och lärjungar ett rikare, hjärtligare och naturligare förhållande, och är ej detta rent af hufvudvillkoret för att en lärare skall lyckas i sin uppgift, för att uppfostran skall blifva något annat än ett själlöst inpluggande af vissa pensa?

Detta är också anledningen till att jag ständigt framhållit vikten af att lekledningen blir ämneslärares sak och ej i första rummet gymnastiklärarens. Det är därför idealet bör vara: en klass, en lekledare, helst klassföreståndaren! Och endast undantagsvis torde den lärare eller lärarinna, som verkligen älskar sitt kall, vara olämplig att deltaga i eller åtminstone närvara vid leken och egga och uppmuntra. Ty detta behöfves; det behöfves massor af uppfostrare, som omfatta saken, om den pedagogiska leken skall förflyttas från de fromma önskningarnas in i verklighetens rike.

Fysiologiska skäl för friluftsleken.

Jag öfvergår härmed till anförande af de fysiologiska hufvudskäl, som tala för friluftslekens, minst sagdt, jämbördighet med gymnastiken, och

torde detta vara själfva sakens kärna. Det följande utgör ett sammandrag af hvad framstående läkare och fysiologer uttalat i denna sak.

Såsom en allmän hufvudsanning kan sägas, att friluftslekarna bilda den naturliga, trygga grundvalen för alla andra slag af kroppsöfningar.

De egenskaper hos dem, som berättiga till ett dylikt påstående äro, att de 1:o äro hufvudsakligen springöfningar; 2:o att de bedrifvas i fria luften. För att springöfningarnas stora betydelse må klart inses, skall här i korthet framställas, hur stillasittandet och undertryckandet af rörelsebegäret verka på barnet.

Djupt rotad i vår natur ligger rörelsedriften. Denna gör sig kraftigast gällande hos barnet. Är detta friskt och har en längre stund dömts till stillasittande, tar denna drift på våldsamt sätt ut sin rätt; när barnet väl sluppit lös, går det ej, det springer, rasar, hojtar och slåss; behofvet af rörelse måste fyllas, ett behof, som för barnet är lika naturligt som hunger och törst.

Den tvungna kroppshvilan, den ådömda tystnaden minska hjärtats slag och därmed blodomloppets hastighet. Detta hämmar i första hand hjärtats normala tillväxt; ty blott de inom måttliga gränser kraftigt verksamma kroppsdelarna erhålla en tillräcklig blodtillförsel och därmed näringsmaterialet för en lämplig tillväxt. Ett lagom afpassadt muskelarbete är således nödvändigt för hjärtats normala utveckling. För liten kroppsrörelse vållar alltså för litet hjärta, och ett sådant kan ej fungera korrekt, d. v. s. ej kraftigt nog och regelmässigt kringdrifva blodet i kroppen, och detta hämmar hela kroppens tillväxt. Symptomen häraf äro vanmakt och blodkongestioner. Till de hvilande rörelseorganen drifver hjärtat för litet blod, de växa ej, musklerna bli slappa; kroppshållningen usel med fara för bröst- och ryggradsförkrympning.

Äfven respirationsverksamheten står i direkt proportion till muskelarbetet. Genom för litet rörelse minskas lungverksamheten och därmed inandningen af syre och afsöndringen af kolsyra. Denna senare hopar sig i väfnaderna och förorsakar trötthetssymptom. Men denna minskade lungverksamhet medför äfven direkt fara för själfva lungorna; de spännas sällan eller aldrig ut, så att alla cellerna fyllas med luft; därigenom förkrympas lungorna och särskildt lungspetsarna, men detta är början till lungsot.

Äfven mage och underlifsorganen bli lidande af brist på rörelse. Magens slemhinna fylles med blod, men magnerverna ange hunger, blott om magsäcken är blek och blodtom. Däraf bristande matlust, som för med sig otillräcklig näring af kroppen och hindrar dess tillväxt. Hufvud och underlifsorgan ensamma tillväxa på grund af blodtillförseln, de senare ofta för tidigt och till skada för både själ och kropp; men hjärta, lungor, rygg- och bröstmuskler, armar och ben hejdas i sin tillväxt.

Denna kroppsliga vanskötsel inverkar på barnets lynne. Det mister lusten att läsa, ja, själfva lefnadsglädjen och ungdomsmodet, det bästa, ett barn äger; det blir likgiltigt, lättjefullt och nyckfullt; föräldrar och lärare stå rådlösa och skrifva ofta på barnets karakter, hvad som blott är de naturliga följderna af vårt på ensidigt andlig dressyr baserade uppfostringsväsen.

Efter denna skildring af de farliga följder för mycket stillasittande och för litet muskelrörelse medföra för barnen, torde det vara lättare att förstå springöfningarnas stora fysiologiska betydelse. Det finns ingen kroppsrörelse, som i den grad som dessa på så kort tid sätter så stora muskelmassor i rörelse, utan att anstränga någon muskel särskildt, och som på grund däraf ökar hjärt- och lungverksamheten, syrsätter blodet och renar det och

musklerna från kolsyra och andra tröttande ämnen, kringdrifver blodet och fördelar det lika till alla kroppsdelar, hvilka därigenom få en normal tillväxt, åstadkommer en sund hunger genom att befria magens slemhinna från öfverflödigt blod, och som slutligen skyddar för sexuella förvillelser.

Men den form, under hvilken springöfningarna bäst framträda, är just friluftslekarna, hvilka därför såsom intet annat befordra hjärtats och lungornas tillväxt. Men på dessa båda organs funktionsduglighet och friskhet hvilar vår kropps fulla hälsa. Äro vi då ej berättigade att påstå, att friluftsleken är *den breda, trygga, naturliga grundvalen för alla andra slag af kroppsöfningar!*? Fysiologien bekräftar ju till fullo denna sanning. Det är just utvecklingen af kroppens centrala delar, som leken tillgodoser på ett sätt, som gymnastiken genom själfva sina egenskaper ej kan göra.

Springöfningar finnas visserligen i gymnastiken men äro ett för litet för de flesta och ett för mycket för ett fåtal; i gymnastiken måste ju alla rörelser företagas på kommando; i leken springer enhvar, så länge han orkar, och hör sedan opp.

Men en annan omständighet berättigar äfven leken till den höga ställning, den bör intaga i fysiskt uppfostringssystem, och det är, att *den bedrifves i fria luften.*

Vi äro varelser, som höra hemma i sol och luft. Det är i luft och solsken blodkropparna bildas. Den kraftiga andhämtningen under leken tvingar till upptagande af en massa syre, och luften, som vi andas ute, är jämförd med gymnastiksalens damm- och bacillfri.

Man hör ofta det påståendet, att det ej är så farligt med inandningen af gymnastiksalens luft; de kraftiga gymnastiska öfningarna skulle neutralisera det onda, som häraf kunde uppstå. Men det är klart, att djupandningens stora betydelse ligger

ej blott i själfva bröstmusklernas och lungornas utvidgning, utan äfven och i lika hög grad däri, att verkligt syremättad, ren luft tillföres lungcellerna. Man kan ej vara tillräckligt noggrann med renligheten i gymnastiksalen. Det har af läkare påvisats, att vissa gossar efter gymnastiktimmen regelbundet hade lindrig luftrörskatarr och medföljande illamående.

Men jämte springöfningar förekomma i lekarna alla möjliga rörelser, som taga i anspråk armarnas och bålens muskler, t. ex. kastandet af den lilla bollen, slungandet af den stora, fångandet af dessa, bollslagning med sällträ o. d., allt under de mest omväxlande vridningar och böjningar på kroppen. Framför allt vill jag framhålla lekens gynnsamma inverkan på ögat, som genom den bevaras friskt och fjärrseende.

Den muntra stämningen, i hvilken leken försätter deltagarna, ökar dessas förmåga att uthärda denna kraftiga kroppsrörelse: leken tröttar ej så lätt som gymnastiken.

Genom friluftsleken skulle således åstadkommas ett ungdomsmaterial, nog kraftigt och friskt att fullt kunna tillgodogöra sig gymnastikens välsignelser. De unge skulle ej, såsom nu är fallet, gå trötta och håglösa till gymnastiksalens allvarliga öfningar eller söka undandraga sig dessa; den fond af fysisk hälsa, de förde med sig till gymnastiken, blefve för bedrifvandet af denna af oskattbart värde.

I växlingen mellan gymnastik och lek är det fysiska uppfostringsidealet förverkligadt, och först då detta omfattats af skolan, kunna vi hoppas, att vår ungdom skall kunna lyckligt motstå det moderna skollifvets skadliga inverkningar.

Äfven i andra afseenden kan leken anses som grundläggande fysisk öfning.

Ingen kroppsöfning lämpar sig så som leken för alla. Den är för det outvecklade barnet och

för kvinnan i alla åldrar lämpligast och naturligast. Vuxne män, ja, äfven äldre skola alltid finna någon lek, som kan duga för dem, och som skänker dem vederkvickelse och hälsa; äfven de fysiskt svaga, för hvilka gymnastik är förbjuden, skola i leken finna en för dem väl afpassad öfning.

Vidare kräfva lekarna ringa apparat, inga dyra byggnader och, som folklekar, inga instruktörer: de äro de billigaste nöjen. De kunna bedrifvas en stor del af året, särskildt under den varma, då gymnastiken af naturliga skäl måste hvila.

De äro af dessa skäl och på grund af den glädje, de skänka, de kroppsöfningar, som skulle vinna den största tillslutningen af alla åldrar och samhällsklasser.

Leken är glädjebringande.

Jag har härmed berört en viktig sida af friluftsleken, nämligen dess egenskap *att alstra verklig glädje och lifslust*, hvari han vida öfverträffar gymnastiken. Detta är en följd redan af dess fysiologiska verkningar; det ökade blodomloppet, lungornas och hjärtats kraftiga arbete. Medverkande till denna höga stämning är den fria, otvungna verksamheten, det glada kamratlifvet, lekens spännande, växlande gång. Man skall själf ha blandat sig i de lekande ungdomsskarornas vimmel för att rätt begripa, hvilken befriande glädje leken verkligen skänker. Man har hittills fäst allt för liten vikt vid att kroppsöfningarna hafva denna egenskap.

Vår tids ungdom är ej glad och lefnadsfrisk. Det förefaller, som om ungdomsglädjen hölle på att dö ut. En andlig bleksot tyckes plåga det uppväxande släktet; det är ofta håglöst, apatiskt, som om det pinades af en oöfvervinnelig ledsnad. Detta är farliga symptom. Ett trumpet, missnöjdt sinne är ingen god jordmån för godt andligt ut-

säde, arbetslusten, arbetsglädjen försvinna, moraliskt dåliga instinkter vakna. Glädjen höjer modet, ökar arbetskraften, gör själen mottaglig för goda impulser. En glad människa är oftast en god och from människa. Men visserligen är det skillnad på glädje och glädje. Ingen tid har väl så som vår varit rik på s. k njutningar och förströelser och så miserabelt fattig på verkligt själs- och kroppsuppfriskande glädje.

I den hotade ungdoms- och folkglädjens namn fordra vi, att skolan gör något för ungdomens friluftslekar. Vi måste bereda de unge tillfälle till den enda för dem lämpliga och naturliga vederkvickelsen och förströelsen: kroppsöfningar i det fria. Dessa böra bilda kärnan i ungdomens nöjen, de böra växa ut till ett dagligt behof och en vana.

Leken motverkar ungdomens förvildning.

Men vi höra invändas, att det ej finns något, som hindrar ungdomen att leka. Jo, det är så mycket, att det helt enkelt är omöjligt för den att göra det. Den saknar både tid och plats. Särskildt är bristen på lekplats afgörande. I de stora städerna göres föga eller intet för anskaffandet af fullt användbara lekfält. Den ena planteringen efter den andra anlägges med smala, slingrande gångar för promenader och med stängsel och plikttaflor kring gräsmattorna för att afskräcka barnen från att beträda dem. Planteringarna äro till, tyckes det, blott för äldre folk. Ty man kan knappast begära, att ungdomen skall ha samma smak som de vuxne, att gå högtidligt af och an. Men det är just detta man tvingar den till. Att beträda en gräsmatta är ett brott; kastar någon en boll på gator eller torg, jagas han bort af polis. På detta sätt uppfostras barnen till en flanerande, blaserad, brådmogen ungdom eller till s. k. gatubarn, förtrogna med gatans

alla laster. Och sedan förvånar man sig öfver att ungdomen besöker krogar, varietéer och dylika förlustelseställen, att den förvildas, som det heter. Det är de äldres nöjen, den efterapar och delar, ty den äger ej tillfälle till verkliga ungdomsnöjen. I sanning, det är ej nog att hålla ungdomen till allvarligt arbete, man måste äfven sörja för hans sunda vederkvickelse och förströelse; man har eljes knappast rätt att klaga öfver att han förvildas. Vi måste kärleksfullt tillgodose de unges trängtan efter att fritt tumla om i det fria.

Men de kunna ju gå utom staden?! Ja, om tiden tilläte detta, men det vet litet hvar, att så ej är förhållandet. Många föräldrar våga dessutom ej släppa barnen så långt från hemmet, och detta är ju, hvad flickorna särskildt beträffar, naturligt För att nu skydda barnen för gatans fysiskt och moraliskt orena atmosfer hålla många dem innestängda och därigenom dödas så småningom deras inneboende frihets- och rörelsebegär till oberäkneligt men för barnens både kropps- och själsutveckling.

Om också förhållandena på landet ej äro fullt så sorgliga, så saknas dock äfven där ofta en äng, där bygdens ungdom kunde samlas till lek och kroppsöfningar såsom fordomdags. Gif ungdomen tid och plats till friluftslek; lär dem lekar, där dessa kommit ur bruk, och det friska friluftslifvet skall visa sig mäktigt att sedligt höja och förädla ungdomen, att kraftigt motarbeta den omordade förvildningen.

Skolleken skall reformera folknöjena.

Och därmed vore äfven en grund lagd till *höjandet af folknöjena och folkglädjen och åstadkommandet af verkliga folkfester.*

Utvecklingen af våra samhällsförhållanden under blott det sista halfseklet och därmed ändradt

lefnadssätt har djupt skadat den sunda folkglädjen. Allmänna sjukdomstecken äro missnöje, lifsleda och njutningslystnad. Denna sistnämnda söker sin tillfredsställelse i s. k. nöjen. För stadsbon bestå dessa till stor del i krog- och varietébesök eller ock i kortspel. Att gå ut och roa sig, som det heter, är i allmänhet detsamma som att gå in och sätta sig på en förlustelselokal. Det är klart, att dylika förströelser ej uppfriska själen, ej lugna och stålsätta öfverretade nerver, ej gifva ny arbetskraft och arbetslust. Karakteristiskt för våra flesta nöjen är, att de ängsligt sky friska luften.

Den form, våra hvardagsnöjen hafva, är bestämmande äfven för våra s. k. folkfester. Det finns, strängt taget, inga dylika i vårt land. Hvad sådana fester betyda för utvecklandet af en sund och stark fosterlandskänsla, det är lätt att förstå. Jag erinrar endast om Greklands olympiska spel. Instinktmässigt känner nationen det djupa behofvet af nationalfester, sådana samlingens ögonblick, då hon vill känna sig som nation och fröjda sig åt sin tillvaro som folk. Man har sökt realisera dem i allmänna gymnastikfester, skridsko- och sportstäflingar. Men svagheten i dessa fester är, att de firas af ett fåtal för ett fåtal; de sakna den breda, folkliga grunden. Man har äfven på senare tiden sökt skapa till en nationaldag, en svenska folkets dag, och med bitterhet känt sig besviken i sina sträfvanden. Hvarför? Därför att en dylik fest ej hufvudsakligen eller enbart bör bestå i granna tal, sång och flaggdekorationer med några få aktiva deltagare och de flesta passiva. Om ej dessa fester skola så att säga hänga i luften och göra ett tomt och pråligt uttryck, böra de innehålla något, som kan rycka alla med sig, och detta något är först och främst folkliga kroppsöfningar; de glada kroppsliga idrotterna böra vara dessa festers kärna och lifgifvande element.

Blefve friluftslekarna en ungdomens tillhörighet, skulle de så småningom växa ut till folksed; de skulle bidraga att reformera hela befolkningens nöjeslif och äga kraft att samla alla, ung och gammal, till innehållsrika nationalfester, hvilka äro ett osvikligt tecken till nationell kraft och hälsa.

Skolleken bör vara obligatorisk.

Böra lekarna vara obligatoriska eller frivilliga? Jag tvekar ej att svara: *de böra vara obligatoriska*, likaväl som gymnastiken är det. Jag vet, att jag här vidrör en ömtålig punkt, och mången frågar sig själf med undran, hur detta skall låta sig göra: lek och tvång utesluta väl hvarandra; karakteren af leken såsom en akt af fri självverksamhet tyckes förbjuda att göra deltagandet i den obligatoriskt. Så säger teorien, men praktiken lär något helt annat. I England måste hvarje skolgosse ha spelat igenom ett viss antal lekar. I Tyskland äro lekarna vid flera läroverk obligatoriska, och förkämparna för obligatorisk lek växa i antal med hvarje dag. En tung plikt för barnen, menar någon. Om man tror detta, känner man ungdomslynnet föga. Lek är för ungdom ett lika naturligt behof som äta och dricka. Och om han ej reagerar mot rörelsedriften och frivilligt kastar sig i leken, så är detta ett bevis på, att han är sjuk, eller att åtminstone hans uppfostran är missriktad. Skulle man kanske ej med mildt våld tvinga en sjuk att äta och dricka? Jag vet, att det kan vara en tung plikt att äta, så länge man är sjuk. Men sedan, när man blifvit frisk, är det en mycket angenäm sysselsättning. Och analogien är här fullständig. Den kraftiga, fria kroppsrörelsen kan nog förefalla en eller annan besvärlig; men länge torde det ej dröja, innan naturen tager ut sin rätt och segrar öfver den naturvidrigaste uppfostran. Naturligtvis

bör dispens kunna gifvas från lek likaväl som från gymnastik.

Englands och Tysklands lekfält tala för den obligatoriska leken. Det är en allmänt utbredd åsikt, att man ej kan få se en gladare, friskare ungdom än i England. Och professor Koch i Braunschweig, som i 16 år ledt den obligatoriska leken, säger: »Jag skulle önska, att alla de, som föra på sina läppar det utslitna slagordet: lek och tvång utesluta hvarandra, kunde komma ut på våra lekfält och betrakta vår ungdom; de skulle snart bli omvända.» Ungdomen, säger han, leker med samma glädje i den obligatoriska leken som i den frivilliga, han fogar sig lätt i tvånget, är tacksam mot ledaren för hans råd och anvisningar, och när han lämnat skolan, yttrar han sig gillande om detta tvång. Lektvånget inskränker sig i självfva verket till ett påbud, att alla skola infinna sig på lekplatsen.

Huruvida leken sedan skall kännas som ett tvång eller som en fri verksamhet, det beror i väsentlig mån på lekledarens klokhet och kärlek till ungdomen. Lektimmen får på inga villkor vara som en lektion: den största möjliga frihet skall råda. Men allt det där måste praktiseras; icke alla passa genast till lekledare. Det förefaller mig, som om benämningen obligatorisk lek bäst förklarades såsom en *plikt för skolan* att sörja för ungdomens friluftslekar. Och betraktar man skolleken såsom något annat och högre än en blott tillfällig förströelse, har man fått uppfattning af dess plats i det fysiska uppfostringssystemet, såsom en faktor, jämbördig med gymnastiken, och dessutom af dess allmänt uppfostrande värde, då finner man det ock helt naturligt, att den bör tagas upp i skemat och tillförsäkras en plats vid gymnastikens sida och ej öfverlämnas åt ungdomens godtycke och vanskötsel.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten vid en annan omständighet, som framhållits af många, och som kraftigt talar för obligatorisk lek. Olycksfall under leken kunna ej alltid, lika litet som under gymnastiken, förebyggas trots både lärares och elevers aktsamhet. Men under det en gymnastikledare är i det lyekliga läget att vara skyddad både för allmänhetens oeh sitt eget samvetes anklagelser i medvetandet om att han gjort sin plikt oeh att han ej råder öfver försynens skickelser, så är däremot lekledaren, som på egen risk åtagit sig leda frivillig lek, i ett högst ogynnsamt läge. Han kan ej lägga ansvaret på de öfverordnade, ty de säga honom, att de ej gifvit honom ledningen som ett offentligt uppdrag, oeh allmänheten ser i honom den skyldige. I sanning, möjligheten af en dylik belägenhet kan vara nog att afskräeka äfven den ifrigaste lekvän från att frivilligt arbeta för saken. Först om lekarna liksom gymnastiken blifva obligatoriska, kan en rätt uppfattning af dylika olyeksfall göra sig gällande.

Endast genom obligatorisk lek kan oek skolan ingifva ungdom, föräldrar och allmänhet begrepp om lekarnas höga värde. Det skall alltid finnas tröga element bland barnen, som af bekvämlighetsskäl eller andra betydelselösa grunder skulle hålla sig borta från de frivilliga lekarna, understödda som de ofta skulle blifva af oförståndiga föräldrar. Dessa dåliga element skulle lätt draga andra med sig till stort men för sakens framgång. Ofta skulle på det sättet just de, som mest behöfde lekarna, gå miste om dem.

Dessutom kräfver införandet af skollekar penningoffer å kommunernas sida för anläggande af lekplatser o. d., oeh myndigheterna skulle lättare förmås till dessa kostnader, om leken vore en fast skolinstitution.

Slutligen behöfvas verkligt utbildade, aflönade

lekledare, utan hvilka skolleken i längden ej kan hållas uppe. Hvad en och annan af kärlek till saken gör för intet, kan man ej fordra, att alla skola göra. Den frivilliga leken ställer i längden för stora fordringar på läraren; denne arbetar utan tillräckligt stöd. Den bäste kan förlora modet, om han skall genom ord och exempel oupphörligt egga och föregå, ständigt vara entusiasmerad för att locka med sig de tröga och samtidigt strida mot likgiltigheten och motståndet hos medlärare och föräldrar.

Och för öfrigt är den rörelse, som satts i gång genom vissa personers ansträngningar och hålles uppe endast genom deras arbete, naturligtvis lätt hemfallen åt undergång.

Att under nu rådande skolförhållanden göra leken obligatorisk under loftimmar vore, hvad elementarläroverken beträffar, knappast rådligt; leken skulle ovillkorligen inkräkta på hvilans stunder, och den trötte leker ej; lek ersätter ej hvila. För folkskolan vore ett försök lättare, och vid Göteborgs folkskolor praktiseras sedan några år obligatorisk lek. Likväl torde en öfvergångstid vara att anbefalla, under hvilken lek bedrefves frivilligt, tills dess betydelse blefve mer allmänt insedd. Men alla, som arbeta för ett *höjande af den fysiska folkuppfostran, böra som sitt mål sätta införandet vid skolan af obligatorisk friluftslek.*

Militäröfningarna vid Läroverken.

(Efterskrift.)

Med anledning af ett kungl. cirkulär afgåfvo förra hösten kollegierna vid rikets högre allmänna läroverk utlåtanden om de så kallade *militäröfningarna på gymnasialstadiet*. Förhistorien härtill är i korthet följande: Till Hernösands domkapitel hade 1897 ingått en skriftlig ansökan från rektorn vid Hernösands folkskolelärareseminarium G. Bucht med anhållan om befrielse för seminariet från skyldighet att anställa militäröfningar med seminariets elever. I motiveringen heter det bland annat: — »Om emellertid dessa öfningar skulle hafva den betydelse för landets försvar, som regering och riksdag vid tiden för deras tillkomst tillade dem, hade man ej rätt att beklaga sig öfver den tid, som de taga från undervisningen. Men nu har under de snart trettio åren, under hvilka man pröfvat dem, en allt bestämdare erfarenhet vunnits om att de förhoppningar, man fäst vid dem, ej gått i fullbordan. Flere militärer hafva yttrat, att de äro utan afsevärd betydelse; somliga till och med påstå, att de vålla mer ondt än godt, i det de ingifva ynglingarna och allmänheten oriktiga föreställningar om hvad till verklig militärisk utbildning hör.

Under slika förhållanden borde ej dessa öfningar få inkräkta på den i förhållande till kursernas längd redan förut knappt tillmätta tiden.»

Med anledning af denna skrifvelse anmodade Hernösands domkapitel rektorerna vid stiftets allmänna läroverk att afgifva yttranden om och i hvad mån militäröfningarna vid de allmänna läroverken kunde anses umbärliga och för undervisningen hinderliga. Svar afgåfvos af rektorerna herrar H. Jacobsson, C. A. Hägglund, J. Johansson, K. A. Fredholm, F. Törnvall och dessutom af inspektören af militäröfningarna, öfverste L. Schöning och gymnastikläraren i Luleå kapten E. Grape.

På den första frågan, om militäröfningarnas rent militära värde och betydelse för försvaret och deras umbärlighet i detta hänseende, tilltrodde sig de fleste af ofvannämnda herrar rektorer ej själfva kunna svara. Men enligt hvad de hört af flere framstående militärer, vore dessa öfningar af intet värde med undantag för skjutöfningarna. Det hade yttrats att ynglingarna, när de skulle fullgöra sin värnplikt, till och med måst börja från början som andra menige, och att dessa öfningar kunde menligt inverka på mången svag ynglings hälsa. En annan fann, att de ej bedrefvos på fullt fältmässigt sätt på grund af bristande utrustning, ett för litet antal lärjungar och delvis på grund af dessas fysiska svaghet. Deras ställning som ett bihang till skolans hufvuduppgift inverkade menligt så till vida, som deltagarna af denna orsak komme att sakna den nödvändiga känslan af allvar och ansvar.

Det, som skulle kunna berättiga deras kvarstående, vore att de inginge som en nödvändig beståndsdel af kroppsöfningarna, ett slags komplement till gymnastik och vapenöfningar, och att de således vore en nödvändig faktor i den fysiska uppfostran, hvari skolan ser en af sina hufvud-

uppgifter. Men denna betydelse, menade några, kunde man ej tillmäta dem; gymnastik och vapenöfningar ansågos fullt tillgodose den fysiska utbildningen.

Beträffande denna första fråga yttrade öfverste Schöning, att det vore omöjligt på grund af bristande tillgång på ett behöfligt antal dugliga instruktörer och flere andra omständigheter att tillräckligt noga bedrifva denna undervisning och meddela lärjungarna egentlig militärisk disciplin. Ett godt resultat kunde ej gärna vinnas genom att i regel fyra år i rad mindre noggrant upprepa samma exercis, därvid ynglingar, som själfve fått otillräcklig rekrytutbildning, delvis tjänstgjorde som befäl. Då dessa öfningar ej kunde förbättras, med mindre ytterligare tid ansloges till dem, borde de afskaffas eller ersättas med noggranna skjutöfningar —.

Endast kapten Grape uttalade sig till förmån för dessa öfningar; han ansåg, att de borde få verka än en tid, innan dom fälldes. I händelse af mobilisering borde genom dem bristen på underbefäl fyllas.

Frågan numro två, i hvad mån dessa öfningar inverka hinderligt på undervisningen, trodde sig rektorerna med full sakkännedom kunna besvara. — Så länge de páginge, verkade de ytterst hindrande, därigenom att de distraherade eleverna och tröttade dem dels genom den fysiska ansträngningen dels genom läxläsningen af exercisreglementet. Undervisningen kunde ej sägas taga sin början förrän efter öfningarnas slut. Slutligen fördärfvade de disciplinen (!) vid skolan därigenom att det vore omöjligt för rektor och lärare att under den tiden kontrollera lärjungarnas uppförande och uppgifter om giltigt förfall vid uteblifvande från öfningarna o. s. v.

Med anledning af dessa uttalanden ingick

Hernösands domkapitel till Kungl. Majestät med en underdånig skrifvelse, hvari det uttalade som sin åsikt, att militäröfningarna ur synpunkt af landets försvar ej syntes hafva ett värde, som svarade mot den betänkliga inkräktningen på undervisningen.

Denna skrifvelse framkallade det kungl. cirkuläret till rikets alla högre allmänna läroverk med anmodan, att dessas kollegier skulle yttra sig i ämnet.

Såsom var att förutse, uttalade sig de flesta af dessa myndigheter för militäröfningarnas afskaffande. Dock yrkades från vissa håll, att skjutöfningarna borde bibehållas, möjligen utvidgas. Endast ett kollegium, efter hvad jag har mig bekant, — det i Skara — ville dessutom söka en ersättning för de aflysta militäröfningarna i friluftslekarna.

Det förefaller, som om hufvudskälet till den tämligen enstämmiga förkastelsedomen öfver dessa öfningar vore, hvad herrar lärare beträffar, att söka i dessas missnöje med den jämförelsevis stora tid, de toge från den ordinarie undervisningen. Detta skäl torde ha verkat så starkt, att det skymt bort det goda, som ligger, ej i dessa militäröfningar, men väl i den princip, som de äro uttryck för. Med den knappa tid, som i schemat är tillmätt den fysiska öfningen, torde det kunna ifrågasättas, om det voro betänksamt handladt att utan vederlag förorda eliminerandet ur skolschemat af dessa kroppsöfningar. Den tanke, som ligger till grund för dem är af stor och nationell betydelse, nämligen ökandet af folkets allmänna värnkraft.

Jag tror mig i föregående uppsats hafva ådagalagt behofvet af att just i vår tid kroppsöfningarna vid skolan utvidgades, på det att den brutna harmonien mellan kropps- och själsutvecklingen måtte återställas och att ett kraftigt fysiskt underlag

skapades för det andliga arbetet. Här tillkommer nu ett nytt, mera specielt skäl: behofvet af en utvidgning af kroppsöfningarna från försvarets synpunkt Det är väl också denna tanke, som legat till grund för införandet af militäröfningarna vid läroverken, och det är en tanke, som är värd att taga vara på, äfven om sättet att realisera den hittills varit mindre lyckadt.

Denna tanke är en naturlig konsekvens af den allmänna folkbeväpningens idé. Ett folk i vapen, så resonerade man, borde så tidigt som möjligt förberedas för den viktiga lifsuppgiften att i farans ögonblick kunna göra fullgod soldattjänst. En folkarmé kräfver mycket befäl: det vore därför lämpligt, att den högre bildade ungdomen genom särskilda, lämpliga öfningar utbildades till dugligt officersmaterial.

Denna tankegång måste anses fullt riktig. Det är en ovederlägglig sanning att det folk, som skall göra krigstjänst, äfven bör uppfostras och förberedas till denna Det är ock en sanning, att den fysiska uppfostran är den bästa, som gör folket verkligt värnkraftigt En dylik fysisk uppfostran är nämligen en borgen för folkets energi och uthållighet äfven i det fredliga arbetets tjänst Tydligen omfattar denna uppfostran i hufvudsak två moment: dels ett allmänt kroppsutbildande, själfva underlaget för fältduglighet, dels ett mera specielt, som afser färdighet i själfva krigstekniken.

Frågan är nu, om båda dessa moment böra ingå i skolungdomens uppfostran. Ingen behöfver väl tveka att gifva det första momentet en sådan ställning; det är beträffande det andra, meningsskiljaktighet gjort sig gällande. Emellertid tyckes man nu tämligen allmänt hafva kommit till insikt om dessa rent militära öfningars olämplighet för skolungdom. Vi hafva i ofvan anförda skrifvelse från Hernösands domkapitel hört uttalanden från

äfven militära auktoriteter, hvilka gå i denna riktning. Dessa hafva dock delvis fäst sig mer vid de dåliga resultaten af militäröfningarna, den knappa tiden, som varit anslagen, med mera dylikt än vid själfva det opedagogiska att påtvinga ungdomen dessa öfningar och tidtals förvandla våra läroverk till militära rekrytskolor.

Som emellertid ännu en och annan tycks vilja förorda dessa öfningars bibehållande, torde det ej sakna sitt intresse att höra, hvad våra tyska grannar yttra i denna viktiga angelägenhet. En militärstat som Tyskland söker helt säkert att på lämpligaste sätt bereda sin ungdom för fälttjänsten. Jag vill anföra några yttranden i detta ämne, som förekommo vid en diskussion i Berlin 1893 öfver frågan: »I hvad mån gagna ungdoms- och folklekarna arméen?»

Generalmajor v. Amann, chef för kadettkåren i Preussen, uttalade bland annat följande: »Om den allmänna (ej den militära) kroppsöfningen bedrefves så intensivt som möjligt vid skolorna, skulle hären därigenom bäst betjänas. Det vore *helt visst oriktigt, om krigiska öfningar förlades till skolan, såsom stridsöfningar, bildandet af skyttelinier och dylikt.* Jag fruktar, att vi då måste säga till de unge männen, när de komma för att fullgöra sin värneplikt: *Nu måsten I först riktigt glömma, hvad ni lärt; sen skola vi börja om från början.*»

Generalen vid infanteriet v. Kessler yttrade: »I kadettkåren drifva ynglingarna så mycket som möjligt fria kroppsöfningar, på det att tillfälle må beredas alla att utveckla sig personligt. *Det är alldeles bakvändt att för tidigt insnöra de unga i strama, militäriska former. Vi kunna då ej uppfostra män och karakterer, och sådana behöfva vi framför allt;* vi måste i första rummet söka att, så vidt möjligt är, utveckla hvar och en särskildt. Det, som de sammanförda massorna sedan hafva sig ålagdt att

lära, inhämtas bäst med intensivare arbete och på kortare tid under värnpliktsåldern.»

Bland läkare, som vid detta tillfälle hade ordet, må nämnas doktorerna sanitetsrådet Graf från Elberfeld och den bekante fysiologen doktor Schmidt från Bonn. Den förre yttrade: »Den grad af disciplin, som fordras af en soldat, och de strapatser, han måste utsätta sig för, passa ej för ungdomen.» Den senare uttalade sig så: »Ungdomen bör skonas för en i förtid ålagd militärtjänst och exercisdrill. Detta bör uppskjutas till den specifikt militära uppfostran, som hvarje medborgare genomgår vid lämplig ålder. *Bäst uppfostras ungdomen till värnkraft genom den allmäna fysiska utbildning, som utvecklar och stärker hjärta och lungor, hvilka äro de organ, på hvilkas fullgoda utveckling fälttjänstdugligheten ytterst hvilar.*»

I samma anda uttalade sig äfven andra nationers militärer och läkare; så till exempel den bekante Angelo Mosso, som själf är före detta militärläkare och följaktligen bör känna till, hvad hären behöfver.

Sedan försöket med de stora franska skolbataljonerna fullständigt misslyckats, är det ej heller mången, som i utlandet yrkar på militäröfningar i skolan. Den frågan kan numer anses afgjord. Dessa öfningar äro fördömliga ur fysiologisk och allmänt uppfostrande synpunkt likaväl som ur militärisk facksynpunkt, såsom vi ofvan hört militärerna själfva säga.

Att, såsom åtskilliga här i landet tyckas vilja, öka den tid, som är anslagen åt dem, skulle således blott förvärra ett ondt, som ju förr dess hellre bör aflägsnas ur skolan.

Det är således den allmänna fysiska uppfostran, som bör höjas vid våra skolor; därigenom skulle äfven försvaret bäst tillgodoses. En af skolans hufvuduppgifter är att bereda ett godt fysiskt ungdomsmaterial

genom att lägga en solid grund för det uppväxande släktets fysiska bärkraft så i krig som fred. Exercisen bör komma sedan; den tillhör värnpliktsåldern.

Vi kunna dock alldeles ej vara ense med dem, som anse, att våra gymnastik- och fäktöfningar, såsom de nu bedrifvas, lägga en sådan fullt betryggande grund, och kunna således ej heller rätt förstå dem, som lättvindigt förordat militäröfningarnas aflysande vid läroverken utan att hänvisa på behofvet af vederlag. En utvidgning af kroppsöfningarna vid skolan måste vidtagas genom att göra gymnastiken mer effektiv och komplettera den med obligatoriska friluftsöfningar: utmarscher och friluftslekar. Dessa öfningar falla sig också helt naturliga för ungdomen och äro pedagogiskt förnuftiga ur både fysisk och psykologisk synpunkt. De skulle också med intresse omfattas.

Det mått af militärisk disciplin, som gymnastiken inrymmer, är för ungdomen fullt tillräckligt, och denna gymnastikdisciplin är på samma gång den lämpligaste formen för militärisk dressyr i unga år. Man måste dock betänka, att det är gossar och ynglingar, man har att göra med, och ej rekryter!

Friluftslekarnas betydelse i fysiologiskt afseende har i föregående uppsats blifvit framhållen. *Grundelementet i dem är springöfningen.* Det torde vara bekant för de flesta, att marschdugligheten är en af soldatens förnämsta dygder, kanske den förnämsta. Historien lär, att stora fältherrar vunnit sina segrar i väsentlig mån genom snabba marscher, och man kan väl säga, att betydelsen af denna färdighet gör sig allt mer gällande icke minst på grund af att så stora härar nu föras i fält. Dessa måste nämligen gifvetvis röra sig framåt i flera afdelningar och då ofta i mycket olämplig terräng

och sedan från denna utbredda ställning snabbt koncentrera sig till batalj. Exempel på nästan fabelaktig marschduglighet erbjuda krigen 1866 och 1870. I det senare kriget bröt en tysk kår upp klockan sju förmiddagen, marscherade hela dagen sammanlagdt omkring fem mil och inträffade klockan fem eftermiddagen på slagfältet Mars-la-Tour. Den fördes genast i elden och deltog i striden, tills mörkret inbröt.

Åsyftar man verkligen att bereda ungdomen för militärtjänst, gifva dessa kraf på marschförmåga tydliga vinkar om i hvilken riktning den fysiska uppfostran bör utvidgas och fullkomnas. En hvar, som ej är intagen af förutfattade meningar, inser helt visst, att gymnastiken måste söka stöd i dessa friluftsöfningar, för att de unga männen skola kunna tillfredsställande fullgöra sin värnplikt och, om det kräfves, utstå krigets strapatser. Hvartill gagna ordning, lystring och disciplin, skjutskicklighet eller taktiska insikter, om kroppen vägrar tjänst? Och dessa få gymnastiktimmar inomhus kunna omöjligen gifva kroppen behörig mognad och utveckling.

När fransk-tyska kriget bröt ut, anmälde sig massor af hänförda studenter som frivilliga, men många blefvo efter i dikena redan efter de första dagsmarscherna, somliga för att aldrig resa sig mera. Är det meningen, att vår bildade ungdom skall i farans stund tjänstgöra som reservbefäl, då är det ock framför allt annat nödvändigt, att den äger tillräcklig fysisk styrka för att under ansträngande marscher kunna genom exempel egga och uppmuntra menige soldaten. Men denna styrka vinnes ej hvarken genom gymnastiken ensam, skolexercis eller genom nittio dagars värnplikt utan måste systematiskt upparbetas genom en bredt anlagd fysisk skoluppfostran.

Betänka vi dessutom, att den bildade ung-

domen uppväxer företrädesvis i städerna, hvilka just ej gynna fysisk utveckling, torde behofvet af obligatoriska friluftsöfningar ännu klarare inses

Jag har i föregående uppsats sökt belysa en annan ytterst viktig skillnad mellan gymnastik och friluftslekarna, hvilken gör dessa senare oumbärliga såsom gymnastikens komplement äfven ur försvarets synpunkt, nämligen deras egenskap af att tillåta fysisk och andlig individualisering och att gynna utvecklingen af fritt verksamma personligheter. Hvilken betydelse det har för soldatutbildningen särskildt hos ett litet folk som vårt, det ligger i öppen dag. Att hvarje soldat känner sig på samma gång som ett nummer men vid behof också kan handla på eget initiativ. Jag erinrar åter om ofvannämnde general v. Kesslers yttrande: »Vi låta våra kadetter drifva sina kroppsöfningar för att de må utveckla sig personligt — vi snöra ej in dem för tidigt i strama militäriska former. Vi kunna då uppfostra män och karaktärer, och sådana behöfva vi framför allt.»

Jag vill ock fästa uppmärksamheten vid en annan viktig sak. Hur stor procent af all den ungdom, som i konfirmationsåldern lämnar våra skolor, bereder sig väl under de för den fysiska utvecklingen så ytterst viktiga lefnadsåren 15—20 för sin värnplikt genom allmänna kroppsöfningar?! Denna ungdom utgör det öfvervägande flertalet. Det är handtverkslärlingar, kontorister och elever vid tekniska skolor, handelsinstitut och dylika anstalter. Icke ens vid dessa senare sörjes för den kroppsliga utbildningen. För den må ungdomen själf draga omsorg. Borde ej åtminstone vid dylika läroverk gymnastik vara obligatorisk såsom vid de allmänna läroverken? Denna brist i schemat är i sanning svår att förklara.

En hvar vet nu, hur svårt för att ej säga omöjligt, det skulle vara att samla all denna

ungdom på gymnastiksalarna; dessa skulle ej räcka till. Men genom att i skolorna väcka håg för friluftslekarna skulle dessa, såsom fallet är i England, kunna föras ut ibland folket och i någon mån fylla den betänkliga brist på tillräcklig fysisk öfning, som hotar särskildt städernas ungdom med fysiskt försvagande och minskar dess värnkraft.

